

Montessori

“vrij, zelfstandig en verantwoordelijk”

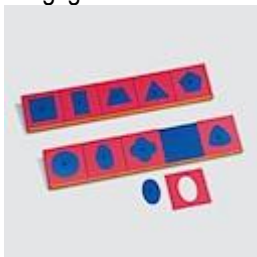
Lezen in het Montessori onderwijs.

Inleiding

De bedoeling van deze folder is om u informatie te geven over de Montessori leesmethode.

SCHIJVEN EN LEZEN.

In een Montessorischool gaat het schrijven aan het lezen vooraf. Dit gebeurt al in de onderbouw in groep 1 en 2. Kinderen werken met allerlei Montessorimateriaal als indirecte voorbereiding op het schrijven. Enkele voorbeelden daarvan zijn het oefenen van de pen greep, wat indirect geoefend wordt bij de cilinderblokken en de geometrische inlegfiguren.

Het "licht" maken van de hand met het ruw-glad materiaal en de stoffendoos. Het "vast" maken van de hand met bijvoorbeeld het werken met het geometrische kastje. Het maken van schrijfbewegingen met de metalen inlegfiguren.

Directe voorbereiding op het schrijven zijn de schuurpapieren schrijffletters die kinderen aangeboden krijgen. Daarbij gebruikt het kind zijn tastzin, de gezichtszin en de gehoorzin.

Als kinderen een aantal letters kennen, kunnen ze al zinvolle combinaties van klanken samenstellen, ze maken dus woorden. Dit doen ze met de letters uit de letterdozen, op schoolbordjes met krijt of op papier met potlood. Een kind dat woorden legt zal

ook al snel in staat zijn om dat woord te lezen. Dit berust vaak meer op auditief geheugen dan op echt lezen. Maria Montessori heeft onderzocht dat kinderen vanaf 4 jaar hier een gevoelige periode voor hebben.

Door veel oefenen met het neerleggen van woorden met de letterdoos oefent het kind woorden te analyseren in klanken en die daarna om te zetten in grafische symbolen. Het steeds gaan van geheel naar delen (de analyse) en van delen weer naar het geheel (de synthese) is een belangrijke leesvoorwaarde. Kinderen kunnen met allerlei leeswerkjes met voorwerpjes, rijmwoorden, letterzakken, etc., werken

De overgang naar het aanvankelijk lezen is het steeds sneller achter elkaar uitspreken van klanken totdat een woord "gelezen" wordt. Dit kan alleen met klankzuivere woorden.

Verklankingsmoeilijkheden worden later systematisch aangeboden.

Het aanvankelijk lezen wordt vervolgens geoefend met vele soorten werkjes. Een greep daar uit zijn:

- met de letterdoos zelf gelegde woorden terug lezen
- voorwerpjes met woordjes
- plaatjes met woordjes
- haal-woorden (voorwerpen uit de klas halen die op een kaartje gelezen moeten worden)
- woordjes op kaartjes (mkm, mkmm, meer letters en dubbelklanken)
- doe- woorden (uitvoeren wat op het kaartje staat)
- contrastparen van bijvoeglijke naamwoorden (kaartjes met bijvoorbeeld dik-dun bij voorwerpen leggen)
- woordjes leggen bij de boerderij
- zinnen leggen bij de boerderij
- doe-zinnen
- plaatjes combineren met zinnen
- combineren van delen van een zin
- boekjes lezen
- versjes lezen
- werkjes en spelletjes op de computer

Het kind ontdekt op deze manier zijn eigen taal. Via het schrijven is het of er een sleutel van binnenuit is opgedraaid. Want het kind verkeert op het hoogtepunt van de gevoelige periode voor de taalontwikkeling, waarbij de drang bij het kind is waar te nemen om zijn eigen taal te completeren en te perfectioneren. Althans als hij voldoende door de omgeving hierin is gestimuleerd, met andere woorden als de taal voldoende 'leeft' om hem heen.

HET ANALYSEREN VAN DE KLANKEN.

Als het kind bezig is met de losse letters van het alfabet, de klanken van woorden die het in zijn hoofd heeft op een kleedje op de vloer te rangschikken, is hij bewust bezig met een analyseren van de klanken die het in vorige oefeningen heeft leren koppelen aan die lettervormen. Er ontstaan daardoor woorden nog vóórdat hij kan schrijven, en woorden die hij visueel waarneemt als aparte eenheden. Door herhaling van de oefening raakt hij vertrouwd met die samengestelde vormen die hij herkent en dan ook correct uitspreekt als wóórd, dus niet door de afzonderlijke klanken hardop te noemen. Dat is het begin van lezen, al is het kind zich nog niet bewust dat hij aan het lezen is.

Op school wordt dit aanvankelijk lezen van vier- à vijfjarigen gesteund, in eerste instantie niet door boeken (want dan worden de kinderen alleen maar geconfronteerd met het vele dat ze nog niet (her-)kennen, wat ontmoedigend werkt), maar met kaartjes waarop een naam staat geschreven van een voorwerp, een naam die het kind al kent, of een handeling. De oefening bestaat in het herkennen van de betekenis van dat geschreven woord en het kaartje plaatsen bij het voorwerp dat het aangeeft (bij 'de boerderij', bijvoorbeeld.). Het is een indirecte voorbereiding op het lezen.

BEGRIJPEN WAT ER STAAT.

Het eigenlijke lezen, dat nu begint wordt door Montessori omschreven als begrijpen wat er staat. De doe-woorden zijn hiervoor een aangewezen middel. Kaartjes waarop staat loop, lach, spring en ren worden gelezen en daarna uitgevoerd. Dit principe van lezen en daarna uitvoeren blijft in de volgende fasen van de leesontwikkeling gehandhaafd en vormt hiermee de basis voor het begrijpend lezen. De taaldozen zijn hierbij een belangrijk middel en worden daarom ook wel eens "leesdozen" genoemd.

TECHNISCH LEZEN.

Wanneer een kind eenmaal zo ver is gaat het ook boekjes lezen. Nu breekt de fase aan van oefenen, oefenen en nog eens oefenen. (Technisch lezen) In het leesonderwijs wordt dit ook wel "kilometers maken" genoemd. Hoe meer "kilometers" een kind maakt, hoe beter voor de leesontwikkeling. Hardop lezen is hierbij het beste.

Omdat binnen ons onderwijs veel individueel gewerkt wordt en niet alle kinderen steeds met hetzelfde bezig zijn, is dat hardop lezen nog wel eens een probleem. Immers, kinderen mogen elkaar niet storen bij hun werk. Daarom worden er ook groepslessen gegeven, roosteren wij tijd in voor zowel hardop- als stillezen en proberen wij kinderen die hier niet genoeg aan hebben extra kilometers te laten maken d.m.v. het z.g. Ralfi lezen.

Het RALFI lezen is voor kinderen die de spellende leeshandeling grotendeels beheersen maar te traag blijven lezen. Het lukt hen maar niet om te versnellen en tot automatiseren te komen. Het RALFI lezen wordt gedaan met een groep(je) kinderen, die niet persé hetzelfde AVI niveau hoeven te hebben. Aan u als ouders vragen wij hierbij om assistentie. Kijk voor meer informatie op:

<http://www.fontein.nl/cgi-oic/pagedb.exe/show?no=54702&fromno=53684>

Bij de overstap naar de middenbouw komen de meeste kinderen al min of meer lezend naar groep 3. Zij zullen veel montessoriwerkjes die zij kennen uit de onderbouw ook in de middenbouw weer tegenkomen en er verder aan kunnen werken in hun eigen lijn. Aan het eind van de onderbouw wordt er getoetst wat de kinderen beheersen (leesvoorwaarden) en bij de start van de middenbouw gaat elk kind door op het niveau, waarop het is ingeschaald.

Vervolgens gaan de kinderen individueel, op eigen niveau en in eigen tempo op een afwisselende manier met lezen aan de slag. De leerkracht observeert bij het lezen, stimuleert en bepaalt aan de hand van de ontwikkeling van elk kind of extra hulp en aandacht nodig zijn. Omdat het gemiddelde kind niet bestaat zijn er vooral in de eerste 2 jaren van de middenbouw grote verschillen in de leesontwikkeling van kinderen mogelijk. Aanleg en tempo spelen hierbij een rol.

Om in een vroeg stadium in kaart te brengen of er sprake zou kunnen zijn van problemen bij de leesontwikkeling, worden zowel in de onderbouw als middenbouw rond de herfstvakantie signaleringstoetsen uit het dyslexieprotocol afgenomen op het gebied van letterkennis, woordlezen en tekst lezen.

Het protocol leesproblemen en dyslexie is een handreiking voor leerkrachten, intern begeleiders en remedial teachers. Doel van de protocollen is een zo goed mogelijke begeleiding van leerlingen met (dreigende) leesproblemen. Kijk voor meer informatie op:

<http://www.steunpuntdyslexie.nl/dyslexie-op-school/protocollen-dyslexie>

VOORTGEZET LEZEN.

In de bovenbouw gaat het kind door op het inmiddels bereikte niveau. Het startpunt van elk kind is ook hier weer verschillend. Zo zal het ene kind zijn energie nog veel moeten richten op het maken

van “kilometers” en zal een ander dikke boeken lezen. Ook de motivatie voor het lezen gaat in de bovenbouw steeds meer een rol spelen bij de voortgang. Er wordt dan ook zo veel mogelijk variatie aangebracht in de leesmaterialen. Hierbij speelt ook onze eigen mooie bibliotheek een belangrijke rol. En als dat niet genoeg is, dan *moet* het soms gewoon.

In de bovenbouw ligt de nadruk voornamelijk op:

- stillezen
- studerend lezen
- begrijpend lezen
- voordracht lezen

Het gebruik van de computer, nieuwe media, nieuwe methoden en nieuwe onderwijskundige inzichten, worden voortdurend meegewogen in de keuzes die we maken. Uiteraard is toetsing hierbij aan de uitgangspunten van ons onderwijs concept een belangrijke voorwaarde. Zo blijven wij onszelf en ons onderwijsaanbod voortdurend ontwikkelen zoals ook past bij het gedachtegoed van Maria Montessori.

Een voorbeeld van nieuw materiaal wat in de bovenbouw gebruikt wordt bij begrijpend lezen, is de methode Nieuwsbegrip. Hierbij wordt gebruik gemaakt van actuele, informatieve teksten. Voor meer informatie: kijk op:

<http://www.nieuwsbegrip.nl/nieuwsbegrip.htm>

Tot slot.

Samenwerking* met en goede communicatie tussen ouders en school over ons onderwijsaanbod staat bij ons hoog in het vaandel. Mocht u n.a.v. deze folder nog vragen hebben dan kunt u altijd terecht bij de leerkracht van uw kind, de intern begeleider of de teamleider. Ook als u suggesties heeft tot verbetering op dit gebied of als u zich als “leesouder” wilt aanmelden, kunt u bij hen terecht.

Voor een overzicht van de Montessori leesmaterialen, zie het overzicht hieronder, of kijk op: <http://www.montessoriwerkjes.nl/taal-lezen/>

*Zie ook onze folder: **Samen leren lezen**

ONTWIKKELINGSMATERIALEN MONTESSORI
LEESMETHODE IN SCHEMA.

						 de brief van nijtje dink bruna Boekjes lezen
					 Boerderij zinnen lezen	
				 Leeswerkjes woordjes lezen		
	 Geometrisch kastje	 Geometrische kaarten	 Schrijfbordjes			
 Ruw glad materiaal	 Stoffendoos		 Letterdozen			
 Cilinderblok	 Schuurpapieren		 Metalen inlegfiguren			